ҰЛТ ҰСТАЗЫН ҰЛЫҚТАУ

Биыл ұлт ұстазы, қазақ тіл білімі мен әдебиеттану ғылымының негізін салушы, қоғам қайраткері, ұлттық әліпби мен емле реформаторы, қазақ филологиясының тұңғыш профессоры А. Байтұрсынұлының туғанына 150 жыл. Қазақ руханиятының шамшырағы А. Байтұрсынұлының мерейтойы тек Қазақстанда ғана емес, Біріккен Ұлттар Ұйымының ғылым-білім және мәдениет бойынша мәселелерімен айна¬лысатын саласы ЮНЕСКО көлемінде тойланып жатқаны ел үшін қуанарлық жағдай.

Жыл басынан бері еліміздің түкпір-түкпірінде Ақыметке арналған түрлі іс-шаралар, республикалық және халықаралық конференциялар, симпозиумдар, А.Байтұрсынұлы оқулары, әдеби кештер, апталықтар ұйымдастырылуда. Бұл ретте қазақ білімінің қара шаңырағына айналған әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті де https://www.kaznu.kz қалыс қалып қойған жоқ.Сәуір айында А. Байтұрсынұлының есімі берілген қазақ тіл білімі кафедрасы түрлі шараларды жоғары деңгейде ұйымдастырып келеді.

Кафедра шілде айында Түркияның Стамбул университетінде халықаралық сипозиум ұйымдастырды. Симпозиумның пленарлық мәжілісіне Стамбул университеті ректоры Махмут Ак мырза мен ҚазҰУ ректоры Ж.Қ. Түймебаев қатысып, баяндама жасады. А. Байтұрсынұлының Қазақ университеті» баспасынан жарық көрген 3 томдық таңдамалы шығармаларының таныстырылымы болды. Симпозиумға қатысқан кафедра ғалымдары Ақымет идеяларының өміршеңдігінсөз етті.

Сондай-ақ тамыз айында ҚазҰУ-дың https://www.kaznu.kz Ыстықкөлдегі спорт-сауықтыру орталығында халықаралық жазғы мекеп ұйымдастырылды. «А. Байтұрсынұлы зерттеулерінің ғылыми парадигмалары» атты жазғы мектепке кафедра оқытушыларынан басқа Тіл-Қазына Ұлттық ғылыми-әдістемелік орталығының, Құрманғазы атындағы Қазақ ұлттық консерваториясының қызметкерлері мен Алматы қаласындағы физика-математика бағытындағы Назарбаев зияткерлік мектебінің өкілдері қатысып, баяндама жасады.

Тамыз-қыркүйек айларында А.Байтұрсынұлы атындағы Қазақ тіл білімі кафедрасы «Ақымет Байтұрсынұлы және тіл тағылымы» атты республикалық форум ұйымдастырды. Бұл форумға докторанттар, магистранттар және студенттер 4 бағыт бойынша қатысып, өзара бақ сынады. Форумның мақсаты – қазақ руханияты тарихындағы ірі тұлға Ақымет Байтұрсынұлының тілтанымдық мұрасын жаңа лингвистикалық теориялар мен ғылыми көзқарастар тұрғысынан түсіну, Ақыметтану ілімін ұғу және Ұлт ұстазының тұжырымдары негізінде қазақ тіл білімінің болашағын зерделеу. Форумда үздік деп танылған қатысушыларға бір реттік шәкіртақы көлемінде ақшалай сыйлық табысталды. Жеңімпаздарды университетіміздің Әлеуметтік даму жөніндегі проректоры Айдосов Нұржан марапаттады.

Форум аясында 5-10 қыркүйек аралығында Тілдер апталығы ұйымдастырылды. Апталықта кафедраның оқытушы-профессорлар құрамы А. Байтұрсынұлының зерттеулеріне арнап көшбасшылық дәрістер оқыды. Кафедра меңгерушісі, ф.ғ.д., профессор Анар Бекмырзақызы Салқынбай «А.Байтұрсынұлы ізі мен ісі: қазақ тілінің өзекті мәселелері» тақырыбында мазмұнды дәріс оқыса, Ақымет идеяларын жалғастырушы ф.ғ.д., профессорОрынай Сағынғаликқызы Жұбайдың «Ұлттық тіл біліміне түпкілікті темірқазық болар ұстанымның иесі» атты көшбасшылық дәрісін студенттер мен жас ғалымдар ұйып тыңдады. Кафедра оқытушылары «Лингвистикалық болжау орталығының» жетекшісі, ф.ғ.д., професор Д.А.Әлкебаева «Өз ұлын, өз ерлерін ескермесе, ел алсын қайдан кемеңгерді» атты дөңгелек үстел, ф.ғ.к., аға оқытушы Х.Ә. Қарабаева «А.Байтұрсынұлы – қазақ тіл білімінің атасы» атты танымдық дәріс, ф.ғ.к., аға оқытушы С.М. Иманқұлова «Қазақ тілінің онлайн ресурстары» атты филологтарға, қазақ тілін үйренушілерге арналған онлайн-таныстырылым, ф.ғ.к., аға оқытушы А.К. Шыныбекова орыс бөлімінің студенттері арасында «Қазақшаңыз қалай?» атты байқау ұйымдастырды. Бұдан өзге кафедраның куратор-эдвайзерлері топ студенттерімен түрлі тақырыпта әдеби-жыр кештерін, кураторлық сағат, дөңгелек үстелдер ұйымдастырса, магистранттар ғылыми-танымдық шаралар, диспут өткізді.

Форумның соңында А. Байтұрсынұлының жиен немересі Айман Байсалова Ақымет әулетінің күйсандығын ҚазҰУ-дың https://www.kaznu.kz мұражайына сыйға тартты. «Бүгінде Шолпан апаның қызы жасы 86-ға келген Айман Қабиденқызы Байсалова осы күйсандықты мұражайға табыстағысы келді. Алайда, Алматыдағы тағылым мектебіне айналған музей-үйдің көлемі 160 шаршы метр болғандықтан, күйсандықты А.Байтұрсынұлы әу баста жұмыс істеген білім ордасына сыйға тартуды шешті. А.Байтұрсынұлы 1928 жылы Алматыда ашылған Қазақ мемлекеттік университетінің тұңғыш профессоры. Әлбетте, бұл қарашаңырақтың негізін Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университет деп жүрміз. Ақиқаты, бұл кезеңдегі ашылған мемлекеттік университет статусын "саны аз қазақ ұлтына" қимаған болуы керек жылға жетпей мәртебесін институтқа түсіріп тастаған. Шын мәнінде бұл білім ордасы — әу баста университет болып ашылған. Ал, бұл оқу ордасында қазақтың талай-талай марғасқалары қызмет жасағаны архив деректерінен мәлім», - деді форумға қатысқан А.Байтұрсынұлы музей-үйінің жетекшісі Райхан Сахыбеккызы.

А. Байтұрсынұлының 150 жылдығына арналған шаралар университетімізде әлі де жалғасын таппақ. Ұлт ұстазының ұлылығын ұлықтау – біздің парыз.

Жузбаева А., Игіликова С., Рамазанова Ш.
ҚазҰУ-дың А. Байтұрсынұлы атындағы
Қазақ тіл білімі кафедрасының оқытушылары

МӘНДІ ДЕ МАҒЫНАЛЫ ДӘРІС

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде https://www.kaznu.kz алаштанушы, қарымды қаламгер, филология ғылымдарының докторы, профессор Тұрсын Жұртбайдың «Абай жолы: өмірлік және көркемдік шындық»тақырыбындағы көшбасшылық дәрісі өтті. Оған студенттер, магистранттар, докторанттар және ұстаздар қауымы https://www.kaznu.kz қатысты. Тұрсын Құдагелдіұлы өз дәрісінде М. Әуезовтің «Абай жолы» романындағы өмірлік және көркемдік шындық қалай өрілгені туралы мағұлмат беріп, нақты дәйек-дәлелдемелерге сүйене отырып,толық түсіндіріп берді. Ғалым сөзін былайша өрбітті: «Абай жолы» романында үш көркемдік шындықтың желісі бар. Бірінші, романның әке мен баланың арасындағы қайшылыққа құрылуы. Бұл әке мен баланың арасындағы қайшылық революцияға алып келеді деген сол кездегі идеологияның ықпалы. Бұл шындық емес. Екінші, романға Абайды өсіретін қарама-қарсы күштер қажет болды. Үшінші, Әуезов Абай бейнесі арқылы қазақтың жан дүниесін бүкіл әлемге танытатын еш кілтипансыз, кіршіксіз, бейне жасағысы келді. Ол осы тұрғыда тарихи шындықты толық және еркін пайдаланды. Менің ойымша, қазіргі оқырмандарда бір қате түсінік бар. Өкінішке орай әдеби теоретиктеріміз де сол түсінікті ұстанады. Олар Абайдың өмірін «Абай жолы» эпопеясындағыдай етіп баяндап береді. Бұл сауатсыздық. Тарихи шындық біткен жерден көркем шындық басталады. Тарихи шындықтың басын қосып, көркем оқиғаға ұластырып, қиыннан қиыстырып баяндау – көркем шындықтың басты шарты. «Абай жолы» романында тарихи, өмірлік шындық ретінде өмірден алынған, өмірлік оқиғаны тура баяндайтын бірде-бір оқиға жоқ. Ал көркем шындық тұрғысынан алғанда «Абай жолының» бір сөзі де өтірік емес, нағыз тарихи көркем шындық. Ондағы баяндалған оқиғалар Абайдың тікелей өз басынан өтпегенімен де, Құнанбайдың басынан өткен, яғни көшпелілер әлемінде болған оқиға.

Келесі бір тыңдаушыларды ұйытып еліткен Қодар мен Қамқа оқиғасының романдағы желісі мен өмірдегі шындық қалай өрілгені туралы. Ғалымның айтуынша, Әуезов «Абай жолында»(тап тартысы) әке мен бала арасындағы тартысты көрсете отырып, ұлы ақынды шырқау шыңға алып шыққысы келді. Әуезов баласын әкесіне қарсы қоя отырып:«Қодар Қамқа оқиғасын Абай естіген болуы керек», – деп топшылайды. Жазушы бұл оқиғаны оқырманның көңілін өзіне аударып, Абайдың жанын түршіктіретін қоғам қайшылықтарын көрсету үшін беріп отыр. Сол себепті де бұны Абайдың өз басынан өткізіп отыр. «Қодар – Қамқа» оқиғасы 1830-1834 жылдар аралығында болған. Абай өмірге келместен 15-20 жыл бұрын болған оқиға екенін де атап өтті. Абайдың жеке өміріне қатысты шындық болмағанымен, көркем шығармаға тән, өмірлік, тарихи шындық. Сондай-ақ Базаралы мен Абай іптипатты, ізетті, бір-біріне берілген дос болған емес. Романда Абай Базаралы итжеккенге айдалып кеткенде қорғап, қорғаушы жалдап, соның жағында жүреді. Міне, дәл осы жайт – социалистік реализм мен таптық белгінің, партиялық принциптің әсері. Базаралы тақымы кеппеген барымташы. Оны Тәкежанның сегіз жүз жылқысын барымталап, бір күннің ішінде сойып тастағаны үшін және ұрлығын тыймағаны үшін соттатып отырған Абайдың өзі. Оның ұрлаған сегіз жүз жылқысын екі есе етіп төлетуге үкім шығартқан да Абай. Мұхтардың өзі: «Содан кейін төңкеріске дейін Жігітек руы басын көтере алған жоқ», – дейді. Базаралының айдалғаны, барымта жасағаны өмірлік шындық. Оны айдатқан Құнанбай емес, Абай.»

Атақты жазушы, көрнекті ғалым, абайтанушы һәм әуезовтанушы Тұрсын Жұртбайдың дәрісі https://www.kaznu.kz өте қызықты және мәнді де мағыналы өтті. Дәрісті сілтідей тынып, селт етпей ұйып тыңдаған студенттердің жүздерінен ризашылық нышанын байқадық. Дәріс соңында тыңдарман қауым көкейлерінде жүрген сауалдарын қойды. Ғалым қандай сұраққа болсын өз көзқарасын ашық білдіріп, тұщымды да толымды жауаптар қайтарды. Осындай айтары барғалымдардың мазмұнды дәрістері жалғасын таба берсін!

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
Рамазанова Ш.Ә.,
Рамазанова С.А., Игиликова С.

ТІЛІҢНІҢ ШАППА ТАМЫРЫН, ЗЕРТТЕ, ТАНЫ САН СЫРЫН!

Қазақ тілі – тамыры тереңге жайылған, сан ғасырлар бойында, тіпті сан мыңжылдықтарда бірде қарыштап дамып, бірде қанаты сынуға шақ қалған, әйтсе де өз маңызын әсте жоғалтпаған ұлттық қазына. Оның байлығының белгісі күрделі тарихымен тығыз байланысты. Өткенге толық тоқталмай, болашаққа қарай оқтала алмайсың. Осы ұран ғылымның қай саласында болсын, ең елеулі болып қала бермек. Сол себепті тілдің табиғатын түсіну де оның тарихына үңілуді қажет етеді. Дәл осы мақсатта 2022 жылдың желтоқсан айында әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университетінде https://www.kaznu.kz түркітану және алтайтану ғылыми-зерттеу институты ашылды. Институттың басты мақсаты –аумағы алып түркі жұртының көне мұраларын зерттей отыра, әлі де сыры ашылмаған тарихи, мәдени, тілдік фактілерді ғылымға, ғаламға паш ету.

Түркі әлеміндегі сырға толы ескерткіштер мен қолжазбаларды зерттеу мәселесі тек қазақ жерінен шыққан түркологтарға ғана емес, өзге түркі тілдес халықтардың ғалымдарына да өзекті болып отыр. Институттың салтанатты ашылу рәсіміне Түркия, Әзірбайжан, Қытай, Қырғызстан, Өзбекстан, Ресей, Мажарстан мемлекеттерінің зерттеуші ғалымдары, тарихшылар, мемлекет және қоғам қайраткерлері де қатысты. Сондай-ақ Халықаралық түркі академиясының президенті, тарих ғылымының докторы, Әзірбайжан Ұлттық ғылым академиясының академигі Шаин Мұстафаев, Сумгайт мемлекеттік университетінің ғылым және инновация жөніндегі проректоры, филология ғылымының докторы, профессор Рамазан Мамедов, Түркі мәдениетін зерттеу институтының директоры, доктор, профессор Бижан Ахмет сынды түркітану ғылымының дамуына атсалысып жүрген азаматтар тарапынан онлайн форматта құттықтау сөздер жолданды.

Түркі мұрасын зерттеу ордасы ашылғалы түрлі тақырыпта ғылыми дәрістер, конференциялар өткізілуде. Мәселен, 2023 жылдың қаңтар айында түркітану және алтайтану ғылыми-зерттеу институтының ұйымдастыруымен жас ғалымдар мен ізденушілерге арналған«Тарих аясындағы тіл және тіл аясындағы тарих» атты дәрістер мен семинарлар курсы басталды. Курстың мақсаты, аты айтып тұрғандай, тіл менен тарих сабақтастығын айқындау, біріне бірінің ықпалын, заман ағымындағы өзгерісін анықтау. Тіл де, тарих та жүйелілікті жақсы көреді. Содан болар, аталмыш курстың алғашқы кіріспе дәрісі «Диахрондық лингвокомпаративистика және түркі палеотарихы» атты тақырыпқа арналды. Дәріс оқушы лектор ретіндеЧуваш Республикасының еңбек сіңірген ғылым қайраткері, филология ғылымдарының докторы, профессор Егоров Николай Иванович арнайы шақырылды.Дәріс барысында ғалым протүріктерді былай қойғанда, прототүріктердің тарихынан бастап, арғы ата-бабаларымыздың мәдениетін тілімен ұштастыра келе, құнды да қызықты деректермен бөлісті. Мәселен, түркі халқы ежелден бері мал шаруашылығымен айналысқаны мәлім. Соған сәйкес көне замандағы лексикалық бірліктердің біразы осы аталған еңбек түріне қатысты екені анықталды. Бір қызығы, бұл лексемалар бүгінгі күнге дейін көптеген түркі тілдес халықтар арасында сол қалпында қолданылатыны ғалым тарапынан мысалдармен дәлелденді.

Көне түркі заманында Орхон-Енисей, Талас, Алтай жазба ескерткіштері, Орта ғасырларда ұлы ғұламалар Махмұд Қашқари, әл-Фараби, әл-Хорезми, әл-Бируни, Қожа Ахмет Ясауи, Жүсіп Баласағұн, Мұхамед Хайдар Дулати еңбектері түркі тілін, тарихын, мәдениетін зерттеушілер үшін алтын қазық болса, оған дейінгі жай-күйі бұлыңғыр. Себебі прототүріктердің тілі жайлы ақпарат жоқтың қасы. Түркітану мен алтайтану ғылымына сүйінші болған ҚазҰУ-да https://www.kaznu.kz ашылған бұл институттың маңызды миссияларының бірі де осы ең көне замандағы түркі тілінің өзіндік ерекшеліктерін анықтап, бүгінгі күндегі көрінісін сараптау болады. Тың мәліметке толы болған Николай Иванович оқыған дәрістің соңы осындай қорытынды тілекпен аяқталды.

Өз тілінің тарихын білу – жүрегі «қазақ» деп соққан әр азаматтың міндеті. Ал соны тереңінен зерттеп, қалың жұртқа жар сала жариялау – тіл білімі мамандарына аманат болмақ. Қазақ Ұлттық университетінде https://www.kaznu.kz жанадан бой көтерген түркітану мен алтайтану ғылыми-зерттеу институтының да басты атқарар жұмыстарының бірі осы. Олай болса, жас ғылым ордасына ғылым мен білім жолында сәттілік тілеміз!

Тлеужанова К., Рамазанова Ш., Жузбаева А.
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
Әл – Фараби атындағы Қазақ Ұлттық Университетінің
аға оқытушылары Чсенбекова А.Е., Камалова А., Аликанкызы Т.

ҚАНДАСТАРЫМЫЗДЫ ЖЫЛ САЙЫН КҮТЕМІЗ

Еліміздің білім беру жүйесінің негізгі міндеттерінің бірі – жастарға ұлтты және жалпы азаматтық құндылықтарды бойына сіңдіру болып табылады. Қазіргі технологияның дамуына сай заманауи, білімді, бәсекеге тең тұлғаны қалыптастыру, сонымен қатар, кәсіпке бағытталған біліммен қамтамасыз ету, ізденімпаздығын арттыру. Осы орайда әл-Фараби атындағы ҚазҰУ – нің https://www.kaznu.kz ЖОО-ға дейінгі білім беру факультетінде жыл сайын шетелдік қандастарымызды ЖОО-ға дейінгі дайындық кафедрасына қабылдаймыз. Үстіміздегі жылы тыңдаушылардың таңдаған мамандықтарына сәйкес білім беру бағытына бөлінген топтар білім алуда. Бұл факультет университетіміздегі шығыстану факультетімен тығыз байланыс жасайды, атап айтқанда, студенттер мен тыңдаушылардың кездесіп, пікір алмасуы, түрлі тақырыптық дөңгелек үстелдер, мұражайларға саяхат, т.б.

Университетте тыңдаушыларға арнайы пәндер бойынша білім берумен қатар түрлі тақырыптық бірнеше үйірмелер мен клубтар жұмыс жасайды. «Жас биолог» үйірмесі аясында биология факультетінде орналасқан мұражайға тыңдаушылар саяхат жасап, көптеген қызықты мәліметтермен танысып, жер бетінен жойылып кеткен түрлі жануарлардың әлем бойынша жалғыз сыйлық болып табылатын көрмет тұлыбын тамашалады.

Қандастарымыз білім алуға құштар жастар және де Қазақстан – отанына деген сүйіспеншілігін байқатты жүздерінен байқауға болады. Өткен аптада тыңдаушыларымен бірге «КазГУ – град» қалашығына саяхат жасадық. Қалашықтың тарихы, оны қалаған ҚазҰУ – нің бұрынғы ректоры - Ө.А.Жолдасбековтің ғылымдағы жолы туралы, университеттің тарихы, кітапханасы, спорт кешені, мұражайлары туралы әңгімелеп, ректорат ғимаратында орналасқан «ҚазҰУ – нің тарихы» атты мұражайға саяхат жасадық. Қалашықтағы факультеттердің ғимаратымен, оқу залдарымен таныстырылып, студенттік өмір, студенттік кездің білім алуы туралы сұхбаттасу болды. Қандастарымыз ҚХР, Монголия, Иран, Түркия, ТМД елдерінен келген жастар, олардың арманы еліміздің ЖОО – на түсіп білім алып, өмір жолында өз орнын табу.

ҚазҰУ – де қазіргі таңда 16 факультет бар, әр факультеттің бірнеше салаға бөлінетін мамандықтары бойынша оқытушы – профессорлар дәріс береді. Қандастарымыздың іздеген мамандықтары университетімізден табылары сөзсіз. «Елім, туған жерім» - деп келген жастарға білім беру оқытушылардың міндеті.

Бұл саяхат тыңдаушыларға жақсы әсер қалдырғаны сезілді.

Әл – Фараби атындағы ҚазҰУ –й жыл сайын елім, жерім деп келетін, білім іздеп келетін қандастарымызды құшақ жая қарсы аладық!

Әл – Фараби атындағы Қазақ Ұлттық Университетінің
аға оқытушылары Чсенбекова А.Е., Камалова А., Аликанкызы Т.

ЖАППАЙ АШЫҚ ОНЛАЙН КУРСТЫҢ ҚАЖЕТТІЛІГІ

Қазақстандағы университеттер ішінде OpenEdx ашық платформасында ЖАОК енгізуден әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті көш бастап келеді. 2014-2015 оқу жылынан бастап әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дінhttps://www.kaznu.kz қашықтықтан білім беру орталығы оқытушылық-профессорлық құраммен бірлесе отырып ЖАОК құру жұмысын бастады және қазіргі уақытта http://open.kaznu.kz адресі бойынша Open edX жүйесінің негізінде жеке ЖАОК платформа жұмыс істеп тұр.

«ЖАОК» – жаппай ашық онлайн курс, бұл электрондық түрдегі ақпараттық мультимедиялық құрал болып табылады, оның құрамына келесі авторлық құқық-туындысы кіреді:

– әдеби туындылар (лекциялар, мәтіндік файлдар);
– аудио бейнелі туындылар (видео);
-графика туындылары, дизайн және басқа да бейнелеу өнерінің туындылары (суреттер, презентациялар, 2D-графика, 3D-графика және т. б.);
– фотографиялық туындылар.

Жоғары оқу орнына дейінгі білім беру факультеті Жоғары оқу орнына дейінгі дайындық кафедрасының аға оқытушысы М.Н. Ибрагимова 2017 жылы «Қазақстанды отарлау саясатында жүргізілген ережелер» атты тақырыбында ЖАОК жасап, бүгінгі күнге дейін Қазақстан тарихы пәнінен пайдаланып келеді. Бұл курс Қазақстанды отарлау саясатында жүргізілген ережелер тақырыбын тыңдаушыларға толық меңгеруге көмектеседі. Тірек-сызбалар мен кестелер арқылы тыңдаушыларды дербес дайындала алатындай етіп оқуға дайындауға; тыңдау, бекіту сұрақтарына жауап беру, естігенді жазу, кестелер құру, түсіну, талдау; берілген тақырып бойынша баяндама жасау дағдыларын қалыптастыруға және дамытуға; карталармен және ғылыми әдебиеттермен жұмыс істеуге дағдысын қалыптастыруға; Қазақстан тарихы мәселелері бойынша өз ойын айтуға, проблемалық мәселелерге айтылған ғалымдардың көзқарастарына пікір білдіруге, дәлелдеуге қабілетті болуға үйретеді.

Жоғары оқу орнына дейінгі дайындық кафедрасының оқытушылары былтыр да 2022 жылдың қаңтар айында әл-Фараби атындағы ҚазҰУhttps://www.kaznu.kz Академиялық және Цифрлық инновациялар кеңсесі ұйымдастырған Жаппай ашық онлайн курстарының байқауына қатысып, барлық кезеңнен мүлтіксіз өтіп тегін онлайн курс түсіруге жолдама ұтып алған болатын. Курс авторлары: М.Н. Ибрагимова, Ж.Е. Жаппасов, У.Д. Сандыкбаева, Н. Мажикызы, С.А. Нусупбаева, Д. Зулкапил. Курс «Отаршылдардың Қазақстан тарихын меңгерудің ұтымды тәсілдері» деп аталады. Міне бүгінде сол курсымыздың түсірілімі аяқталып, жақында тыңдаушыларға ұсынылатын болады.Биылғы 2023 жылы ақпанда өтетін онлайн курс түсіру байқауына кафедрамыздан тағы да оқытушылар қатысуда:Математика пәнінен Уралбекова У.М.,Дауытова Ж.К.,Смағұл М.Ж., Қазақ тілі пәнінен Ибраимова Ж.Т., Мужигова Г.М., Оқу сауаттылығы пәнінен Нaралиева Р.Т., Саткенова Ж.Б.,Тойғанбекова М.Ш., Қазақ әдебиеті пәнінен Әділханова Ж.С., Какенова А.М., Математикалық сауаттылық пәнінен Исаева Н., Абдибекова К.Ж. Байқауға қатысушы әріптестерімізге сәттілік тілейміз!

Қорыта келсек, кез-келген пәнді түсіндіруде заманауи жаңа технологияларды қолдану – оқытушыға сабақты жоғары сапада өткізуге пайдалы және тыңдаушыларға зор әсерін тигізіп, білім сапасын жоғары деңгейге көтереді. Сонымен қатар тыңдаушылардың оқуға ынталандыруға, олардың үлгеріміне оң ықпалын тигізеді. Сондықтан да осындай түрлі әдістерді сабақта қолдану тыңдаушының тәрбиесіне де жақсы ықпал етеді деген ойдамыз.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
Жоғары оқу орнына дейінгі білім беру факультеті
Жоғары оқу орнына дейінгі дайындық кафедрасының
оқытушылары Ибрагимова М.Н., Сандықбаева У.Д., Уралбекова У.М.

Ә. БӨКЕЙХАННЫҢ ҚАЗАҚ ЕЛІНІҢ ДАМУЫНА ҚОСҚАН ҮЛЕСІ

Тәуелсіз мемлекетіміздің құрылуы - қазақ халқының талай ғасырларға созылған ұлт-азаттық күресінің заңды нәтижесі. Тәуелсіздікке жеткізген жол ұлы белестерден, қиын-қыстау асулардан тұрды. Сондықтан да азаттық жолындағы қасиетті де қасіретті күрестің тарихын білу өзекті, ал осы жолда күрескен тұлғалардың қызметін өскелең ұрпаққа насихаттап, сабақ алудың маңызы зор.

Қазақ халқына еңбегі сіңген, халықтың тұтастығы мен мемлекеттігінің тәуелсіздігі, азаттық жолындағы күреске бастаған қазақ зиялыларының көш басында тұрған аса ірі қоғам қайраткері және бірегейі, мемлекет және қоғам қайраткері Әлихан Нұрмұхамедұлы Бөкейхановтың туғанына 150 жыл толуына арналған мерекелік шаралардың ұйымдастырылуы және еліміздің деңгейде ЮНЕСКОНЫҢ бастамасымен атап өтілуі тұлғаның дарынының тағы да бір дәлелі десе керек.

ХХ ғасырдың басындағы қазақ тарихын зерттеген Оксфорд және Сорбонна университетінің профессорлары Әлихан Бөкейхан бастаған Алаш қозғалысының ісіне "Мәдени ренессанс дәуірі" деген баға береді. Әйткені, бүгінгі Қазақстан өзінің тәуелсіздік жолындағы күрес тарихы Алашқа барып тіреледі. Ол мен байтақ жерін сақтап қалғаны үшін Бөкейхановқа қарыздар болатын.

Бүгінгі таңда қазақ зиялыларының атқарған еңбегін кеңінен зерттеп, «Алаш» ұранды ұлт-азаттық қозғалысы ретінде танылса, Әлихан Бөкейхановтың оның идеялық негізін қалаушы, бас ойшылы, саяси көсемі деп біраушылар мойындады. Әлихан Нұрмұхамедұлы интеллектуалдық деңгейі биік, жоғары білімді, көзі ашық, озық ойлы, көкірегі ояу ұлтының мақтанышы болуға лайықты нағыз азамат еді. Ол қазақ тарихында тұңғыш демократиялық, ұлттық ұстанымдағы "Алаш" партиясын, "Алаш орда" үкіметін құрды.

ХХ ғасырдың басында екі бірдей - отарлық және феодалдық езгінің қыспағына түскен қазақ қоғамы бір жағынан, ауыр қоғамдық дағдарысқа келіп тіреліп, екінші жағынан, қалың ұйқыдан ояныш, өзіне лайық жол іздеу әрекетіне кешті. Жаңа заманда өзінің ұлттық болмысы мен тарихи тамырынан, тілі мен ділінен айырылып қалмай, еуропаның озық мәдени жетістіктерін меңгеріп, сауатты ашудан бастаудың тиімділігін ұлт жаңашылдары жақсы түсінді. Әлихан Бөкейханов және ұлттық зиялы қауым өкілдері халқына төнген қауіп-қатермен күресудың өзін, интеллектуалдық қаруменбілімді игеру арқылы, саналы түрде, мәдениетті күреске шақырды.

«Алаш» қозғалысының басы-қасын¬да жүріп, ол халқының жазбаша тарихын жазу, тарихи мақсатында ұлтының тарихын тиянақты зерттеді, тарихи оқиғалар мен құбылыстарды саралап, олардан сабақ алуды үйретті. Сонау Қазақ хандығының ірілікі қалыптасу мен кезеңнен бастап, Ресей империясының отарлық саясатының зардаптарын, отарлық езгі салдарынан туған ауыр жағдайды ашып көрсетті. Ол тарихи деректерді зерделей отырып, халықтың тағдырын көтерген мәселелерді, оларды шешу жолдарын көрсетті. Қазақ халқының өз тағдырын өзі шешуге қабілетті екенін жазды. Ол отарлық езгіге қарсы халқын бірлікке шақырды. Қазақ мәдениетінің, әдебиетінің, қазақ ұлттық әдебиеті мен мәдениетінің дамуына зор үлес қосты. Ол отаршылдықтың қазақ жеріне қатысты саясатын, жерді тартып алу мәселесін жан-жақты көрсетті. Әлихан Бөкейханов жер мәселесін ұлттық мәселенің негізі деп білді. «Алаш» идеясы зор нәтижеге, жеңіске жеткізді. «Алаш» қозғалысы мемлекеттік тәуелсіздіктің негізін қалап, мемлекеттілік үшін күрестің үлгісін көрсетті.

«Алаш» идеясын ұстанған алаш Әли¬хан: қазақ ұлтшылдығы - ол өз ұлтын, тілін, мәдениетін, салт-дәстүрін, ата-баба жерін, Отанды сүю, қорғау және қамқор болу деп насихаттады. Қазақ жерінің тұтастығы үшін күресіп, ата-бабаларымыздан аманатқа қалған туған жердің шекарасын белгілеп, халқының болашағын ойлаған азамат еді. Қазақ халқының сана-сезімін оятып, ұлттық өзіне-өзі басқаруы деген қасиетті ұғымды ұғындырды. Ол қазақ жерінің бір бөлігін сарп етті. Қазақ халқының ата-баба қонысын сақтап қалуда еңбегі зор. Кеңес өкіметі "Алаш" қайраткерлерін біліктен аластатып, бақылауда ұстағанмен, Әлихан және қазақ зиялылары оқу-ағарту, жоғары білім беру, ғылым және өнер салаларында үлкен еңбек етті. Олардың тіл, әдебиет, тарих, математика, физика, философия және т.б. салалардағы дамытудағы зерттеу еңбектері сол кездегі қазақ ғылымының сауатын ашып, білімін көтеруге жол салды.

Белгілі тарихшы Кеңес Нұрпейісов: "Әлихан Бөкейхановты ұлт-азаттық қозғалысының теориялық негізін қалаушы ғана деп тану жеткіліксіз. Ол ХХ ғасыр басында қалыптасқан геосаяси жағдайда ұлт-азаттық күрестің жаңа, саяси формасын, яғни оның саяси түрін қалыптастырып, күрестің осы түрі негізінде елімізді тәуелсіздікке жеткізуді мақсат-мүдделерін айқындап, нақтылауда қажымас қайрат көрсеткен халқымыздың ұлы ұлдарының бірі болды десек, артық айтқандық болмайды", - деп нақты атап өткен болатын.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетіндеhttps://www.kaznu.kz"Қазақстан тарихы" пәнін өтетін барысында және тәрбиелік іс-шараларда Әлихан Бөкейхановтың өмірі мен қызметіне, халқына сіңірген еңбегіне ерекше мән беріліп, жан-жақты насихатталуда.

Тәуелсіздік жолында ерлік жасаған Әлихан Бөкейхановтың рухына халқы тағзым етіп, өскелең ұрпақ оның елі үшін жүргізген күресі мен қызметінен сабақ алып, мәңгі есте сақтары хақ. Әлихан Бөкейхановтың туғанына 155 жыл толуына арналған мерекелік іс-шаралардың Ұлы тұлғаны танып-білу, өмір белестерінен сабақ алып, ұрпақтар үндестігін жалғастыруда, рухани даму мен ұлттық санаға жол ашуда, Алаш ұлттық идеясын мақтанышпен насихаттауда

маңызы зор болмақ деп білеміз.

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ Тарих факультеті Қазақстан тарихы
кафедрасының оқытушылары Н.А. Тасилова,Ұ.М. Джолдыбаева
ЖОО-ға дейінгі дайындық кафедрасының оқытушысы М.Н.Ибрагимова

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗҰУ-дың БИОЛОГИЯ МҰРАЖАЙЫ

ҚазҰУ-дың Жоғары оқу орнына дейінгі білім беру факультетінде білім алып жатқан шетелден келген қандастарымызды Қазақстанның көрікті жерлерімен, мұражайларымен таныстыру өз жалғасын тауып келеді. Бұл жолы «Өлкетану» клубының ұйымдастыруымен «биология» мұражайы таныстырылды.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің https://www.kaznu.kz биология мұражайының негізі 1936 жылы, биология факультетінің зоология кафедрасында зоология мұражайы болып қаланды, ал 1949 жылы факультеттің биология мұражайы болып қайта құрылған. Мұражайдың қалыптасуына Қазақстан аумағында 1933–1938 жылдары ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізген. Одаққа белгілі ғалымдар В.Н.Шнитников, А.А.Слудский, В.А.Селевин және Қазақстанның халық жазушысы, зоолог ғалым М.Д.Зверев және т.б. өз қорларынан көптеген аңдар мен құстардың сыйға тартқан тұлыптары негіз болған.

Қазіргі мұражай залы ҚазҰУ-дың жаңа қалашығында 1984 жылы ашылған. Мұражай 3 бөлімнен және 84 қабырға сөрелерден құрылған үлкен залдан тұрады. Зал мен сөрелердегі жәдігерлердің жалпы саны 5000-нан асады. Көрме залындағы жәдігерлер биология ғылымының тақырыптық бағыттарына сәйкес жүйеленген. Осы жүйелеудің нәтижесінде келесі бөлімдер пайда болды.

I. Қазақстанның биотоптары, экосистемалары мен табиғи зоналарының алуантүрлілігі;
II. Жер бетіндегі тіршіліктің эволюциялық дамуы;
III. Экология және табиғатты қорғау;
IV. Жануарлар дүниесінің жүйесі;
V. Өсімдіктер әлемінің жүйесі;
VI. Мұражай қорлары. Мұражай залында республика аумағында мекендейтін сүтқоректілердің 6 отрядының 17 тұқымдасының түрлері қойылған, жалпы саны 92. Мұражайда жасалған табиғат көріністерінің макеттері, қатырылған аю, барыс, қоян, тышқан және әртүрлі құстар, қасқырлар кез келген адамды қызықтырмай қоймайды.

Шетелден келген тыңдаушылар мен ҚазҰУ студенттері ғана емес, сонымен қатар қаланың басқа университеттерінің студенттері мен мектеп оқушылары да бұл мұражайды тамашалай алады. Біздің факультеттің тыңдаушыларын әр жаңа жерді таныстыруда өздеріне танымдық көп мағлұмат алатынына сенімдіміз. Бұл жолғы мұражайға жасаған саяхатымыз да өз мақсатына жетті деп ойлаймыз.

Жоғары оқу орнына дейінгі дайындық кафедрасының
аға оқытушылары:
С.А. Нусупбаева, Г.М. Мужигова, Сапаева Г.Е.

КҮН ТӘРТІБІНДЕ: ТІЛІ БІЛІМІНІҢ ЖАҢА ПАРАДИГМАЛАРЫ

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті «Әл-Фараби» кітапханасының кіші залында 2023 жылы 10 ақпанда отандық тіл білімінің өзекті мәселелеріне арналған «Тіл білімінің жаңа парадигмалары: теориялық және әдістемелік ізденістер» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция өтті. Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция Жоғары оқу орнына дейінгі білім беру факультеті Жоғары оқу орнына дейінгі дайындық кафедрасының ұйымдастыруымен аралас: офлайн және онлайн форматта өтті.

Халықаралық конференцияның мақсаты – филолог ұстаздардың инновациялық, педагогикалық тәжірибелерін отандық, халықаралық жаңа мазмұнды білім беру ресурстары ретінде оқу үдерісінде жүзеге асыру бағыттарын қарастыру болатын.

Жоғары оқу орнына дейінгі білім беру факультеті Жоғары оқу орнына дейінгі дайындық кафедрасының ұстаздар ұжымы конференцияның жоғары деңгейде өтуі үшін шараның ұйымдастыру жұмысында үлкен жауапкершілік пен белсенділік көрсетті. Конференцияға 100-ге жуық отандық белгілі ғалым ұстаздармен қатар алыс және таяу шетелдік тіл мамандары, филолог ғалымдар қатысты.

Конференция жұмысын: 1) Қазақ тілі біліміндегі когнитивтік парадигма, 2) Шет тілді дәрісханада тілдерді оқыту әдістемесіндегі инновациялық трендтер, 3) Мультидисципинаралық білім беру саласындағы инновациялық технологиялар атты үш бағытта жүргізді. Конференцияның салтанатты ашылуы ЖОО-ға дейінгі білім беру факультетінің деканы, филология ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор С.Қ.Суатайдың конференцияға қатысушыларды құттықтау сөзімен ашылды.

Пленарлық мәжілісте қазақ тілі білімі саласында сөйлемдердің семантика-грамматикалық аспектілері мен қазақ тіліндегі сөйлеу тілінің синтаксистік бірліктерінің прагматикалық негіздерін зерттеп жүрген, отандық танымал филолог ғалым, Қазақ тілі мен мәдениеті курстарының координаторы, КИМЭП университетінің профессоры Ерназарова Зауреш Шаршыбековна «Көптілді білім беру кеңістігіндегі қазақ тілінің орны», қазақ тілін өзгетілді аудиторияда оқыту әдістемелерін дамытуға үлес қосып жүрген, қазақ тілін өзгетілді ортада оқытып-үйретудің негізгі кезеңіне арналған грамматикалық жаттығулар жинақтары мен қазақ тілін оқып-үйренушілерге грамматикалық базаны практикалық жағынан меңгертуге арналған бірнеше оқулық пен оқу құралдарының авторы, еліміздегі қазақ тілі білімінің көрнекті тіл маманы, филология ғылымдарының докторы, Назарбаев университеті Қазақ және түркология департаментінің профессоры Күзекова Зейнехан «Қазақ тілі практикалық грамматика концепциясы және сипаттау ұстанымдары», лингвистика, психолингвистика саласындағы ғылыми зерттеу жұмыстарымен отандық лингвистика ғылымында кеңінен танымал, жаңашыл, әдіскер ғалым, Абылайхан атындағы ҚазХҚжӘТУ, Қазақ филологиясы кафедрасының меңгерушісі, ф.ғ.к., доцент Қоңырова Ақбота Тұрағұлқызы «Кәсіби – бағытталған қазақ тілін оқыту», еліміздегі шығыстану ғылымы саласында аянбай еңбек етіп жүрген білікті маман, Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, Шығыстану кафедрасының доценті, ф.ғ.к. Пак Татьяна Николаевна, шетелдік көрнекті филолог ғалым Джанг Вонки (Jang Wonki) «Проблематика использования личного местоимения 2 лица в корейском языке» «□□», білікті филология маманы Орта Азиялық университетінің доценті, ф.ғ.к., Елибаева Раушан Дусеновна «Филология и коммуникация», Өрлеу «БАҰО» АҚФ «Республикалық кәсіби даму институтының» оқу-әдістемелік кафедрасының меңгерушісі, тәжірибелі, әдіскер маман Ибраева Жанар Мухаметқалиқызы «Оқу сауаттылығын дамытуға арналған тапсырманы қалай дайындаймыз?» атты тақырыптарда баяндама жасады. Баяндама мазмұндары білім саласындағы бүгінгі күннің басты мәселесі – тіл білімінің жаңа парадигмалары, оқу үдерісінде білім алушылардың функциональдық сауаттылығын, тіл үйренушілердің коммуникативтік дағдыларын қажетті деңгейде меңгертудің тиімді жолдары мен инновациялық технологиялар туралы болғандықтан конференцияға қатысушылар тарапынан үлкен қызығушылық тудырып, кең ауқымды пікірталас тудырды, жан-жақты талқыланды.

Пленарлық мәжілістен кейін конференция жұмысын жоспар бойынша секцияларда жалғастырды. Конференцияға қатысушы ғалымдар мен ұстаздар тіл білімі саласындағы заманауи өзекті мәселелерді талқылап қарастырды. Тіл мен әдебиетті оқытудың өзекті мәселелерін шешуде инновациялық іс-әрекеттердің тиімділігін арттыру, қазіргі тіл біліміндегі ғылыми зерттеулер мен тәжірибелік жұмыстардың перспективалық бағыттарын анықтау, қазіргі білім беру саласындағы оқытудың озық технологияларын дәріптеу, оқу үдерісін, тәрбие жұмысын тиімді ұйымдастыру жолдарын қарастыруға қатысты және кешенді тестілеу мен ҰБТ-ға дайындауда барысында туындайтын маңызды мәселелерді анықтау жолдарын ғылыми тұрғыдан талдап зерделеді.

Конференция өз жұмысын алдына қойған мақсат-міндеттерінің талабына сай өткізіп, табысты аяқтады. Конференцияның жабылу салтанатында баяндамашылар мен қатысушыларға конференция материалдары жинақтары мен сертификаттары берілді. Конференцияға қатысушылар да өз тарапынан ұйымдастыру комитетіне: Жоғары оқу орнына дейінгі дайындық кафедрасына конференцияны жоғары деңгейде өткізгендері үшін ризашылықтарын білдіріп алғыс айтты.

Наралиева Рахила Турсыновна,
Бегалиева Айша Карыпжановна,
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық
университетінің аға оқытушылары

ЖОО-ҒА ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУ ФАКУЛЬТЕТІНДЕГІ «ҚАЗАҚСТАН ТАРИХЫ» ПӘНІН ОҚЫТУДЫҢ КЕЙБІР ӘДІСТЕРІ МЕН ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУhttps://www.kaznu.kz – түрлі мемлекеттен келген студенттер мен тыңдаушылар қалашығы. Университеттің ЖОО-ға дейінгі білім беру факультетінде әлемнің түкпір-түкпірінен келген түлектер білім алуда. Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дыңтерриториясында шетелден келген тыңдаушылар заманауи талаптарға сай келетін жайлы жатақханасында тұрады. Сонымен қатар, зәулім кітапханамен және сапалы интернет желісімен қамтамасыз етілген. Сабақтан тыс уақытта тыңдаушының білім алуына жан-жақты жағдай жасалған. ЖОО-ға дейінгі білім беру факультетінде тыңдаушылардың сәтті ҰБТ тапсырып, ЖОО түсуге бағытталған арнайы білім берілуде. Факультет оқытушылары білім беру барысында жылдар барысында пысықталған сабақ жүргізу әдістерін қолданады. Барлық дерлік оқытушылардың авторлық сабақ жүргізу әдістері де бар.

ЖОО-ға дейінгі дайындық кафедрасында оқу мерзімқазан-маусым айлары аралығында оқытылады. Жалпы ҰБТ пәндерін оқыту барысында қандастарға және шетелден келген тыңдаушыларға сапалы білім беру, негізгі мақсат болғандықтан, жеделдетілген оқу үрдісі барысында арнайы сабақ жүргізу әдістерін пайдалануға аса көңіл бөлінеді.

Дәріс жүргізетін оқытушылар өз пәндері бойынша шетел тыңдаушыларына үйрету барысында көптеген арнайы сабақ жүргізу әдістерін пайдаланады. Қазақстан тарихы – гуманитарлық пән. Сондықтан тарих пәнін оқытудың өзі өнер десек қателеспейміз. Антикалық дәуірде тарихқа өнер ретінде қарап, тарихты қолдаушы Клио есімді құдайға табынған. Қазақтың ұлттық фольклорында да сөз өнеріне үлкен мән берілгені белгілі. «Сөз-өнер атасы» деп, шешендік өнерге тәрбиелік мән беріп, ұлы бабаларымыздың шешендік өнерін үлгі тұтқан халықпыз. Соған орай шетел тыңдаушыларына тарих пәнін шешендік өнерді уағыздаушы құрал ретінде, яғни қазақ тілін жетік үйренуге баулушы пән ретінде де аса мән береміз.

«Қазақстан тарихы» пәнін оқу барысында шетел тыңдаушыларының гуманитарлық көзқарасы қалыптасады, сонымен қатар бүгінгі жаһандану дәуірінде ұлттар арасындағы татулық, бір-бірін түсіну деген мәселелерді ұтымды шеше алады.

Жаһандану дәуірінде оқытушының рөлі де ерекшеленді. Бүгінгі таңда оқытушы тек білім беруші тұлға емес, ол тыңдаушының өзіндік шығармашылық жұмысының басшысы. Бұл жағдай сабақ берудің интерактивті түрлерінің күннен күнге жақсаруын талап етеді. Қазақстан тарихы сабағын жүргізу барысында кафедра оқытушылары интерактивті әдістердің бірі-тыңдаушы мен оқытушының сұхбатына негіздеп құрастырады. Сабақ мақсатының бірі-сабақ нәтижесінде тыңдаушының интеллектуалды табысының нәтижесін көрсету. Осындай сабақтар барысында тыңдаушының ұлттық санасы өсіп, ұлттық идентификацияға деген талпынысы артуда.

Сонымен қатар тарихшы оқытушыылардың сабақ жүргізу барысында нақтылау және фактология әдісін жиі қолданады. Сабақ тақырыбына сай тарихи оқиғалар мен тұлғаларға қатысты тарихи үрдістерді персонификацияланса сабақ мазмұны тыңдаушының жадында жақсы сақталады. ҰБТ-ны сәтті тапсыруды мақсат еткен тыңдаушылар осындай сабақтарға белсене ат салысуда. Тарихшы әріптестердіңбірігіп дайындағанәдістемелік онлайн курстарынан видео дәрістер жасалынды,яғни (МООК).Сол дайындалған курстардыңвидео сабақтарынтыңдаушыларға қосымша дәріс ретінде ұсынып тапсырламалар беріліп отырады. Білімнің қайнар бұлағы болып отырған, қара шаңырақ Әл-Фарабиатындағы ҚазҰУ-індеhttps://www.kaznu.kzбілімалыпжүрген жастар өздерінің инсторгамм, фейсбук парақшаларда шексіз алғыстарын айтып ризашылықтарын білдіруде.

ЖОО-ға дейінгі білім беру факультетінің ЖОО-ға дейінгі дайындық кафедрасыныңпән оқытушылар ұжымы университет саясатына сай сапалы білім беру бағытында белсене қызмет атқаруда.

Жоғары оқу орнына дейінгі білім
беру факультетінің оқытушылары
Сағнайқызы С., Сандықбаева У.Д.,Сапаева Г.Е.